

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“มัจจุราช – มัจจุราช, ความตายผู้เป็นใหญ่”

มัจจุราช อ่านตามภาษาบาลีว่า มัต – จุ – รา – ชะ มาจากคำว่า มัจจุ (ความตาย) กับคำว่า ราช (ผู้เป็นใหญ่, ราชา) รวมกันเป็น มัจจุราช เขียนเป็นไทยได้ว่า มัจจุราช หรือ มัจจุราชา แปลว่า ความตายผู้เป็นใหญ่ ที่กล่าวว่าความตายเปรียบเสมือนผู้เป็นใหญ่นั้น เพราะเหตุว่า ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดก็ตาม ไม่สามารถรอดพ้นจากความตายไปได้เลย ล้วนตกอยู่ในอำนาจของความตายทั้งนั้น แสดงถึงความเป็นจริงของสัตว์โลกที่เมื่อเกิดมาแล้ว ก็ต้องละจากโลกนี้ไป ความตายก็พรากทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่สามารถย้อนกลับมาเป็นบุคคลนี้ได้อีกเลย สำหรับผู้ที่ยังมีกิเลสอยู่ ตายแล้วก็ต้องเกิด ส่วนผู้ที่ดับกิเลสหมดสิ้นถึงความเป็นพระอรหันต์ แล้ว เมื่อดับขันธปรินิพพาน (ดับโดยรอบซึ่งขันธ์ ไม่มีสภาพธรรมใดๆ เกิดอีกเลย) ก็ไม่มีการเกิดอีก เพราะดับเหตุที่จะทำให้มีการเกิดได้แล้ว

ข้อความในปรมัตถทีปนี อรรถกถา พระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย เถรคาถา ภัลลียเถรคาถา แสดงความเป็นจริงของคำว่า มัจจุราช (มัจจุราช, มัจจุราชา) ไว้ดังนี้

บทว่า มัจจุราชสฺส ความว่า ความตาย คือ ความแตกแห่งขันธ์ทั้งหลาย ชื่อว่า มัจจุ ก็มีมัจจนั่นแหละ ชื่อว่า ราชา เพราะอรรถว่า เป็นใหญ่ เพราะยังสัตว์ทั้งหลายให้เป็นไปในอำนาจของตน เพราะฉะนั้น จึงชื่อว่า มัจจุราชา

มัจจุ หรือ ความตาย นั้นเป็นสภาพธรรมที่มีจริง เป็นจิตที่เกิดขึ้นเพียงครั้งเดียวเท่านั้นในชาติหนึ่งๆ เป็นจิตขณะสุดท้ายที่เกิดขึ้นแล้วดับไป จิตขณะสุดท้ายของชาตินี้ ทำกิจจติ คือทำกิจเคลื่อนหรือสิ้นสุด สภาพความเป็นบุคคลนี้ในชาตินี้ จะกลับมาสู่ความเป็นบุคคลนี้อีกไม่ได้เลย ความตายเป็นความจริงที่ทุกคนหลีกเลี่ยงไม่พ้น เมื่อถึงคราวตาย ใครๆ ก็ช่วยไม่ได้ ใครๆ ก็ต้านทานไว้ไม่ได้ จักต้องตายแน่แท้ จักต้องตายเหมือนกับคนที่ตายไปแล้วนั้นแหละ ไม่มีใครรอดพ้นจากความตายไปได้เลย

ทุกคนที่เกิดมา ในที่สุดแล้วก็ต้องตาย ไม่มีใครรอดพ้นจากความตายไปได้เลยแม้แต่คนเดียว ความตายจึงเปรียบเสมือนผู้เป็นใหญ่ที่ยังหมู่สัตว์ทั้งหลายให้เป็นไปในอำนาจของตน คือเป็นมัจจุราช หรือมัจจุราชา เพราะทำให้ทุกคนที่เกิดมาไม่สามารถรอดพ้นจากความตายไปได้เลย จะอยู่ที่ไหนก็ไม่พ้น

เราไม่รู้ว่าคุณตายจะมาถึงเมื่อใด เรื่องตายไม่ใช่เรื่องใหญ่ แต่เรื่องใหญ่ที่ควรพิจารณา คือ ก่อนที่วันนั้นจะมาถึง ควรจะทำอะไรที่จะเป็นประโยชน์สำหรับชีวิต ถ้าเป็นผู้ประมาทหัวเมา ไม่สะสมกุศล ไม่มีการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมอบรมเจริญปัญญา มีแต่เพลิดเพลินเป็นไปกับอกุศล เก็บสะสมสิ่งสกปรกไว้ในจิตโดยตลอด ย่อมไม่คุ้มค่ากับการที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ซึ่งได้อย่างยากแสนยาก พอความตายมาถึงจะขอผัดผ่อนว่า ขอฟังธรรมก่อน ขอให้ทานก่อน ขอเจริญกุศลก่อน ก็เป็นไปไม่ได้

สัตว์โลกอันความตายครอบงำไว้ ความจริงเป็นอย่างนี้จริง ๆ ไม่มีใครพ้นจากความตายไปได้เลย

เกิดมาแล้วก็ตายไป สิ่งที่เป็นสาระเป็นประโยชน์ที่สุด ไม่ใช่ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข หรือว่าความติดข้องในลาภ ยศ สรรเสริญ สุข แต่เป็นความเข้าใจถูกเห็นถูก คือ ปัญญา เพราะเหตุว่า

ยามยาก ยามลำบาก ยามทุกข์ใจ ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข ไม่สามารถช่วยได้เลย แต่ว่าความเข้าใจถูกเห็นถูก ไม่ว่าจะกำลังเป็นทุกข์ เจ็บไข้ได้ป่วยหรือว่าได้รับภัยพิบัติต่างๆ ขณะนั้นปัญญาก็ไม่ได้ทำให้เกิดความทุกข์เลย เพราะว่าสามารถที่จะเข้าใจความจริงในขณะนั้นได้ว่าทุกอย่างไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของใครเลย ทั้งหมดล้วนเกิดขึ้นเป็นไปตามเหตุตามปัจจัย

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง อนุเคราะห์เกื้อกูลเพื่อความเป็นผู้ไม่ประมาทในชีวิตอย่างแท้จริง ขณะนี้ทุกคนได้เกิดมาเป็นมนุษย์อยู่ในสุคติภูมิ พ้นจากการเกิดในอบายภูมิแล้วในขณะนี้ แต่เมื่อละจากโลกนี้ไปแล้วย่อมไม่แน่ว่าจะไปเกิดในภพภูมิใด ขึ้นอยู่กับกรรมที่ได้กระทำแล้วเป็นสำคัญว่า กรรมใดจะให้ผลนำเกิด ถ้าเป็นผลของอกุศลกรรมอาจจะไปเกิดในอบายภูมิก็ได้ เป็นเรื่องที่จะประมาทไม่ได้เลย ถ้าหากว่าไม่ได้ระลึกเลยว่า ความตายใกล้ที่สุด อาจจะเกิดขึ้นขณะหนึ่งขณะใดได้ทั้งนั้น วันหนึ่งๆ ก็ผ่านไปโดยที่ไม่ได้อบรมเจริญกุศลให้ยิ่งขึ้น เป็นผู้ประมาทหัวเมาซึ่งเป็นการมีชีวิตอยู่ที่ในโลกนี้อย่างไม่มีประโยชน์ไม่มีสาระจริงๆ

ถึงอย่างไรทุกคนก็จะต้องถึงวันที่จะต้องตายอย่างแน่นอน ไม่ช้าก็เร็ว อย่างมากก็อยู่ไม่ถึง ๑๐๐ ปี หรือ ถ้าเกินกว่า ๑๐๐ ปี ก็ต้องตายเพราะความชรา แต่ช่วงเวลาที่ยังมีชีวิตอยู่นี้ เป็นช่วงเวลาที่สำคัญควรที่จะเป็นโอกาสของการสะสมคุณความดี เจริญกุศลประการต่างๆ ตามกำลังความสามารถของตนเองเท่าที่จะเป็นไปได้ รวมถึงการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญา สะสมความเข้าใจ

ถูก เห็นถูกในสิ่งที่มีจริงตรงตามความเป็นจริง ก่อนที่วันนั้นจะมาถึง ซึ่งไม่มีใครทราบได้ว่าจะเป็นวันไหน และเวลาใด เพราะชีวิตไม่มีเครื่องหมายบ่งบอกให้รู้ว่าจะตายเมื่อใด เนื่องจากว่าเป็นธรรมชาติที่เกิดเพราะเหตุปัจจัยไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของใครทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นการมีโอกาสได้ยินได้ฟังเรื่องความตาย ไม่ใช่เพื่อให้เกิดความเศร้าโศกเสียใจ แต่เพื่อเตือนให้เกิดสติและปัญญารวมถึงสภาพธรรมฝ่ายดีอื่นๆ เพื่อละธรรมอันเป็นบาปอกุศลทั้งหลาย เป็นผู้ไม่ประมาทมัวเมาในชีวิต สะสมความดีและความเข้าใจ พระธรรมเป็นที่พึ่งต่อไป เพราะบุคคลผู้ไม่ประมาทในชีวิตอันมีประมาณน้อยนี้ ย่อมจะไม่เดือดร้อนทั้งในโลกนี้และในโลกหน้า

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com , โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗